

การออกแบบผ้าเปียงไหมขิดของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมขิด จังหวัดอุดรธานี

Designing Khit Silk Scarves by the Khit Silk Weaving Community Enterprise Groupin Udon Thani Province

ประกาศิต วงศ์อารี*

Pakasid Wongarree

สุชีรา ผ่องใส

Sucheera Phongsai

คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

Faculty of Home Economics Technology,

Rajamangala University of Technology Phra Nakhon

*pakasid-w@rmutp.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) การใช้สีและลวดลายผ้าเปียงไหมขิด 2) ออกแบบผ้าเปียงไหมขิด และ 3) ความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อการออกแบบผ้าเปียงไหมขิดของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมขิด จังหวัดอุดรธานี ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านการทอผ้าเปียงไหมขิด และด้านการออกแบบลวดลาย จำนวน 5 ท่าน และสมาชิกกลุ่มทอผ้าไหมขิด บ้านหนองอ้อ อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบสอบถามความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ และแบบสอบถามความพึงพอใจวิเคราะห์ สถิติที่ใช้ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) การใช้สีและลวดลาย การใช้สี ประกอบด้วย 11 สี ได้แก่ สีครามจากต้นคราม สีแดงจากครั่ง สีเขียวจากใบสบู่เลือด สีชมพูจากไม้ฝาง สีเหลืองเข้มจากแก่นเข สีดำจากผลมะเกลือ สีทองจากดอกบัวแดง สีเงินจากก้านดอกบัวแดง สีน้ำตาลจากฝักคูณ และสีเหลืองนวลจากผลทับทิม ส่วนลวดลาย ประกอบด้วย 9 ลาย ได้แก่ ลายกะปุกอุ้มดาว ลายแมงกอด ลายหงส์ใหญ่ ลายพันมหา ลายหมากนัต ลายบายศรีอุ้มหน่วย ลายกาบอุ้มดาว ลายดาวจุ่ม และลายหงอนเงือก 2) ออกแบบผ้าเปียงไหมขิด จำนวน 3 รูปแบบ ได้แก่ ผ้าเปียงไหมขิดลายขอหลง ผ้าเปียงไหมขิดลายตะเกาหลงเกาะ ผ้าเปียงไหมขิดลายดอกพิกุล ผู้เชี่ยวชาญเลือกลายขอหลงประเภทที่ 1 ลายตะเกาหลงเกาะประเภทที่ 2 และลายดอกพิกุลประเภทที่ 1 และ 3) ความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อการออกแบบผ้าเปียงไหมขิดบ้านหนองอ้อ อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการใช้สีและลวดลายมีระดับความพึงพอใจมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.67 ด้านการออกแบบมีระดับความพึงพอใจมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.85 และด้านผลิตภัณฑ์มีระดับความพึงพอใจมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.82 ตามลำดับ

Received : March 6, 2024

Revised : July 9, 2024

Accepted : July 16, 2024

คำสำคัญ: การออกแบบ ผ้าเบี่ยงไหมขิด วิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมขิด จังหวัดอุดรธานี

Abstract

This research aimed to 1) study the utilization of colors and patterns in Khit silk scarves, 2) study designing the Khit silk scarves, and 3) study consumer satisfaction with the design of Khit silk scarves produced by the Khit silk weaving community enterprise group in Udon Thani province. Researchers selected five experts in silk weaving and pattern design, along with 30 members of the Khit silk weaving group in Nong Oa village, Nong Wua Soh District, Udon Thani Province, as samples. Research tools used included expert opinion questionnaires and satisfaction questionnaires, with statistical analysis including frequency, percentage, means, and standard deviation.

The findings of this study revealed that 1) the use of colors and patterns, specifically the utilization of colors, consisted of 11 natural dyes, i.e., indigo blue from the indigo tree, red from lac, green from sappan leaves, pink from sappan wood, dark yellow from cockspur thorn core, black from ebony fruit, gold from red lotus, silver from red lotus stalks, brown from golden shower pods, and soft yellow from pomegranate. The art pattern design consisted of nine patterns: Kapu Um Dao pattern, Maeng Ngod pattern, large swan pattern, Pan Maha pattern, Mak Nut pattern, Baisri Um Dao pattern, Kab Um Dao pattern, Dao Chom pattern, and Ngoan Nguak pattern. 2) Designing Khit silk scarves was performed three ways, including Khit silk scarves with Khaw Lohng pattern, Ta Phao Lohng Kao pattern, and Pikul pattern. Specialists chose type I of the Khaw Lohng pattern, type II of the Ta Phao Lohng Kao pattern, and type I of the Pikul pattern. 3) Consumer satisfaction with the design of Khit silk scarves at Baan Nong Oa, Nong Wua Soh District, Udon Thani Province, included three aspects: color and pattern satisfaction with the highest level of 4.67; design satisfaction with the highest level of 4.85; and product satisfaction with 4.82, respectively.

Keywords : designing, Khit silk scarves, Khit silk community enterprise group, Udon Thani province

บทนำ

ผ้าไหมขิดเป็นผ้าทอพื้นเมืองของชาวอีสานที่สืบทอดภูมิปัญญาการทอผ้ามาแต่โบราณ โดยเฉพาะกลุ่มไทลาวซึ่งมีความเชื่อและความศรัทธาเพื่อถวายเป็นพุทธบูชา โดยพบหลักฐานลายผ้าโบราณจากหมอนขิดที่ทอด้วยฝ้ายและไหม คำว่าผ้าไหมขิดเป็นการเรียกตามกระบวนการกรรมวิธีการทอผ้าชนิดนี้คือ การใช้ไม้เก็บขิด สะกิดเส้นไหมย่นขึ้นตามลวดลายที่ออกแบบไว้ แล้วพุ่งเส้นพุ่งพิเศษและเส้นพุ่งปกติเข้าไปยาวตลอดหน้าผ้า ตามที่เส้นไหมย่นที่ถูกเก็บคลายด้วยไม้เก็บขิดไว้แล้ว จึงเกิดเป็นลวดลายผ้าไหมขิด

ด้วยวิธีการทอแบบนี้จึงเรียกว่า ผ้าไหมขิด (Samanchart, 2019) ขิดเป็นคำเรียกพื้นเมืองของชาวอีสาน หมายถึงการสะกิดหรือจัดข้อนขึ้น แล้วพุ่งด้วยเส้นพุ่งพิเศษและเส้นพุ่งปกติเข้าไปรวดเดียวตลอดหน้าผ้า ผลที่ได้คือ ลวดลายผ้าที่ยกนูนขึ้นจากพื้นผ้าเมื่อใช้มือสัมผัสบริเวณหน้าผ้า มีความสวยงาม มีนวลวาว เหลือบสีของเส้นไหม ชาวอีสานส่วนใหญ่นิยมทอผ้าไหมขิดโดยทอเป็นหมอน ลวดลายผ้าขิดจะอยู่ตรงกลางของหมอน เรียกว่าหมอนขิด เพื่อใช้ในครีวเรือนและถวายเป็นพุทธบูชาอีกด้วย และใช้ในงานฮอมนบุญต่าง ๆ เช่น งานบวช และงานบุญกฐิน จังหวัดอุดรธานี เป็นอีกหนึ่งจังหวัดที่มีชื่อเสียงในการทอผ้าไหมขิด

บ้านหนองอ้อ อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี เป็นชุมชนที่มีการทอผ้าไหมขิด หรือที่ชาวบ้านเรียกว่า ผ้าเก็บหรือผ้าเหยียบ หมายถึงลายที่ปรากฏบนผืนผ้าที่เกิดจากการเก็บลาย ตามลายที่ต้องการบนผืนผ้า ซึ่งเริ่มจากการที่ผู้ชายเอาไม้มาสานเป็นฝาเรือนเรียกว่า สานฝากระแตะ ต่อมาผู้หญิงได้พบเห็นจึงหาวิธีแกะลายจากฝาเรือนดังกล่าวโดยการขิดลายลงบนผืนผ้าเป็นผ้าไหมขิด ถือว่าเป็นหนึ่งในภูมิปัญญาของบรรพบุรุษยอมทำไหม คนในชุมชนนิยมทอผ้าไหมขิดเพื่อใช้ในครีวเรือน เช่น นำมาใช้เป็นเครื่องนุ่งห่ม และงานประเพณีต่าง ๆ การทอผ้าไหมขิดต้องอาศัยความชำนาญและมีกระบวนการทอหลายขั้นตอน เพราะมีวิธีการที่ซับซ้อน พิถีพิถัน ใช้ความอดทนสูง และต้องใช้ความพยายามจึงทำให้ผ้าไหมขิดค่อย ๆ เลือนหายไปจากชุมชนประกอบกับเส้นไหมที่เป็นวัตถุดิบหลักและมีราคาสูง ดังคำบอกเล่าของคนในชุมชนบ้านที่ 1 เล่าว่า ประมาณปี พ.ศ. 2525 ได้จัดตั้งวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมขิดบ้านหนองอ้อ อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี มีสมาชิกประมาณ 10 คน เมื่อปี พ.ศ. 2565 ประสบปัญหาเช่น การทอผ้าทอได้ช้าไม่เพียงพอต่อความต้องการของกลุ่มผู้ซื้อ ปัญหาแรงงานที่มีจำนวนจำกัด ลวดลายผ้าบางชนิดขาดผู้สืบทอด เช่น ลายนาคชูง ลายยายจูงหลาน ลายนาคคู่ ลายบายศรี และลายธรรมมาศ

ในประเด็นเดียวกันนี้ ลวดลายดังกล่าวข้างต้นเป็นลวดลายที่ปรากฏบนผ้าเปียง หรือผ้าสไบ หรือผ้าเปียงบุญเป็นผ้าที่ผู้หญิงและผู้ชายใช้สำหรับพาดไหล่ หรือห่มพาดเฉียง หรือเฉียงบ่าไหล่ แสดงถึงความสุภาพเรียบร้อย คนในชุมชนบ้านหนองอ้อเล่าว่า ผ้าเปียงไหมขิดในอดีตคนในชุมชนนิยมใช้ในงานโอกาสสำคัญ เช่น งานแต่งงาน งานบวช งานขึ้นบ้านใหม่ งานบุญผะเหวด และงานแห่กฐิน แต่ปัจจุบันการใช้ผ้าเปียงของคนในชุมชนลดน้อยลง เนื่องจากเสื้อผ้าสำเร็จรูปเข้ามาทดแทน ด้วยต้นทุนที่ราคาถูกลงและรวดเร็วในการจัดจำหน่ายจึงทำให้การใช้ผ้าเปียงไหมขิดได้รับความนิยมน้อยลง (บ้านเลขที่ 1, บ้านเลขที่ 3, บ้านเลขที่ 4, 22 พฤศจิกายน 2023 บ้านหนองอ้อ อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี)

ดังนั้น การออกแบบผ้าเปียงไหมขิดของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมขิดบ้านหนองอ้อ จังหวัดอุดรธานี มีความมุ่งหวังในการสืบทอดและอนุรักษ์การใช้สีและลวดลายผ้าเปียงไหมขิด นำไปสู่การออกแบบผ้าเปียงไหมขิดของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมขิด จังหวัดอุดรธานี จึงนำไปสู่การประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อการออกแบบผ้าเปียงไหมขิดของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมขิด จังหวัดอุดรธานี และแนวทางการสร้างรายได้ให้กับชุมชน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการใช้สีและลวดลายของการออกแบบผ้าเปียงไหมขิดของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมขิด จังหวัดอุดรธานี
2. เพื่อออกแบบผ้าเปียงไหมขิดของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมขิด จังหวัดอุดรธานี

3. เพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อการออกแบบผ้าเปียงไหมชนิดของวิสาหกิจชุมชน กลุ่มทอผ้าไหมชนิด จังหวัดอุดรธานี

บททวนวรรณกรรม

แนวคิดอัตลักษณ์

อัตลักษณ์ หมายถึง ตนหรือตัวเองกับลักษณะ ซึ่งหมายถึงสมบัติเฉพาะตัว คำว่าอัตลักษณ์ตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า Identity เป็นผลรวมของลักษณะเฉพาะของสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งทำให้สิ่งนั้นเป็นที่รู้จักหรือจำได้ (ORST, 2007) อัตลักษณ์ จึงเป็นคุณสมบัติหรือคุณลักษณะเฉพาะตัวของบุคคลความเป็นตัวตนของบุคคลทั้งด้านกาย วาจา ใจ รวมถึงสติปัญญา คุณธรรม จริยธรรม ลักษณะของบุคคลนั้น โดยแต่ละบุคคลจะมีอัตลักษณ์ที่ไม่เหมือนกันซึ่งจะเปลี่ยนแปลงได้ตามสถานภาพทางสังคมของบุคคลนั้น สังเกตจากบุคลิกภาพ และทัศนคติของแต่ละบุคคลเป็นตัวบ่งชี้ของลักษณะเฉพาะตัวของบุคคล สังคม ชุมชนหรือประเทศนั้น ๆ เช่น เชื้อชาติ ภาษา วัฒนธรรมท้องถิ่น และศาสนา มีคุณลักษณะที่ไม่ทั่วไปหรือไม่เป็นสากลกับสังคมอื่น ๆ เรียกว่าเป็นลักษณะที่ไม่เหมือนกับคนอื่น โดยเป็นลักษณะเฉพาะที่ไม่เหมือนใคร (Intachod, 2018)

แนวคิดภูมิปัญญาท้องถิ่น

แนวคิดภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง ความรู้ในท้องถิ่นนั้น ๆ ความรู้ของชาวบ้านที่สั่งสมถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษจากรุ่นสู่รุ่น ด้วยประสบการณ์และความชาญฉลาด ประเพณี วัฒนธรรม รวมกันมีการปรับ ประยุกต์ตามสมัย ภูมิปัญญาเป็นความรู้ที่ประกอบไปด้วยคุณธรรม ซึ่งสอดคล้องกับวิถีชีวิตดั้งเดิมของชาวบ้านในวิถีดั้งเดิมนั้น ทุกอย่างมีความสัมพันธ์กัน การทำมาหากิน การอยู่ร่วมกันในชุมชน ศาสนา พิธีกรรมและประเพณี ความรู้เป็นคุณธรรม เมื่อชาวบ้านใช้ความรู้เพื่อสร้างความสัมพันธ์ มิตรสัมพันธ์ต่อกันและกัน บ้าน วัด โรงเรียน ศาสนาและพิธีกรรม ความสัมพันธ์ที่เคารพกันและกัน ไม่ทำร้ายทำลายกัน ทำให้ทุกฝ่ายทุกส่วนอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติ ชุมชนดั้งเดิมจึงมีกฎเกณฑ์ของการอยู่ร่วมกัน มีคนเฒ่าคนแก่เป็นผู้นำคอยให้คำแนะนำตักเตือน ตัดสิน และลงโทษหากมีการละเมิด ชาวบ้านเคารพธรรมชาติรอบตัว ดิน น้ำ ป่า เขา ข้าว แดก ลม ชาวบ้านเคารพผู้หลักผู้ใหญ่ พ่อแม่ ปู่ย่าตายาย ทั้งที่มีชีวิตอยู่และล่วงลับไปแล้ว เช่น การประยุกต์ใช้พลังคน สัตว์ และธรรมชาติ ตลอดจนองค์ความรู้ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในแต่ละท้องถิ่นหรือชุมชน ในอันที่จะเป็นทางเลือกในการดำรงชีวิตของมนุษย์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึงผลของการใช้สติปัญญา การปรับตัวของชุมชนกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ในพื้นที่ของกลุ่มชุมชนท้องถิ่นนั้น ๆ และกลุ่มชุมชนอื่น ๆ ได้มีการติดต่อและสัมพันธ์กัน และนำมาประยุกต์ใช้กับชุมชนตนเองเพื่อสร้างประโยชน์และแก้ไขปัญหาให้เข้ากับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มนั้น ๆ (Charoenwatanamanichai, 2016)

ข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิดภูมิปัญญาการทอผ้าไหมชนิด จังหวัดอุดรธานี

ชิต เป็นกรรมวิธีการทอผ้าที่ทำให้เกิดลวดลาย โดยการเก็บลายและทอด้วยการพุ่งเส้นพุ่งพิเศษเข้าตลอดหน้าผ้า เป็นภูมิปัญญาของบรรพบุรุษจากอดีตส่งต่อมาถึงคนรุ่นปัจจุบัน ภาคอีสานเป็นภูมิภาคที่มีการทอผ้าไหมชนิดมากที่สุด เพราะผ้าไหมชนิดมีความสัมพันธ์กับประเพณีและความเชื่อในวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของท้องถิ่น บางพื้นที่จะเรียกชื่อแตกต่างกัน เช่น บ้านหนองอ้อ จังหวัดอุดรธานี เรียก “ผ้าชิต ผ้าเก็บชิต ผ้าทอไหมชนิด” เป็นต้น จึงเป็นการสร้างลวดลายโดยการเพิ่มเส้นพุ่งพิเศษด้วยการใช้ไม้ค้ำหรือไม้เขาในการเก็บลาย

ลวดลายที่ได้เกิดจากความคิดและจินตนาการของช่างทอ เป็นผู้เก็บลายทำให้ได้ลายนูนขึ้นตลอดหน้า ประกอบด้วยเส้นไหมหรือเส้นด้ายย้อมสีต่าง ๆ และไม้ไผ่หลายยาวประมาณ 50 เซนติเมตร ผูกเข้ากับเส้นด้ายยืน เรียกว่าการเก็บลายและทำให้เกิดลวดลายตามที่กำหนด เมื่อต้องการลายใดช่างทอจะเก็บเขาชุดนั้นขึ้นมาทอ แล้วสอดเส้นพุ่งหรือหลอดด้ายในกระสวยเข้าไปในเส้นยืนจึงทำให้เกิดลวดลายตามที่กำหนด การทอชิตของกลุ่มไท-ลาวมี 2 วิธี คือการใช้เขาหลายอันผูกกับแกนไม้โยงที่พื้มและเขา หากต้องการลายจากเขาใด ก็นำเชือกที่เขาลายนั้นไปคล้องที่ตะกอ การทอชิตแบบหลายเขาเป็นที่นิยมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทลื้อแถวอำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงรายของประเทศไทย อีกหนึ่งวิธีเรียกว่าการเก็บเขาชิต มีไม้ตาดหรือไม้เก็บชิต มีลักษณะแบนด้านหนึ่งแหลม ด้านหนึ่งเป็นปลายตัด หนึ่งเขาสร้างหนึ่งลายแนวเส้นพุ่ง เมื่อไม่ใช้ลายนั้นก็เก็บลายนั้นไว้ได้เส้นยืนเรียงกันไปทีละไม้ เมื่อหมดลายชุดนั้นแล้วต้องการลายเดิมก็ย้อนกลับจากด้านล่างขึ้นมาใช้อีกครั้ง ทำให้ลวดลายเป็นเงาซ้ำสลับกัน การทอวิธีนี้ต้องมีผู้ทอช่วยดึงไม้ สอดด้าย และเก็บเขาเป็นวิธีทางภาคอีสานของไทย การทอวิธีนี้ต้องใช้ช่าง 2 คน (Phanichphant, 2004)

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. เป็นการส่งเสริมรายได้ให้กับกลุ่มทอผ้าไหมชิตบ้านหนองอ้อ อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี
2. เป็นแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือของกลุ่มทอผ้าไหมชิตบ้านหนองอ้อ อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี
3. เป็นการอนุรักษ์การทอผ้าไหมชิต และมีความเป็นอัตลักษณ์ของกลุ่มทอผ้าไหมชิตบ้านหนองอ้อ อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี

วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากรและตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านการทอผ้าไหม กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านงานออกแบบลวดลาย และกลุ่มผู้ใช้ผ้าไหม ประเมินความพึงพอใจที่มีต่อผ้าเป็ยงไหมชิตของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมชิตบ้านหนองอ้อ อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี

กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย

1. กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านการทอผ้าไหม จำนวน 3 ท่าน โดยเลือกวิธีแบบเจาะจง พิจารณาจากความรู้ ความเชี่ยวชาญในการทอผ้าไหมและประสบการณ์การทำงานที่เกี่ยวข้องกับการทอผ้าไหมของผู้เชี่ยวชาญ
2. กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบลวดลายผ้า จำนวน 2 ท่าน โดยเลือกวิธีแบบเจาะจง พิจารณาจากความรู้ ความเชี่ยวชาญในการออกแบบลวดลายและประสบการณ์ด้านการออกแบบลวดลายของผู้เชี่ยวชาญ
3. กลุ่มผู้ใช้ผ้าประเมินความพึงพอใจ โดยกลุ่มผู้บริโภคประชากรทั่วไปและสมาชิกกลุ่มทอผ้าไหมชิตบ้านหนองอ้อ อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี จำนวน 30 คน

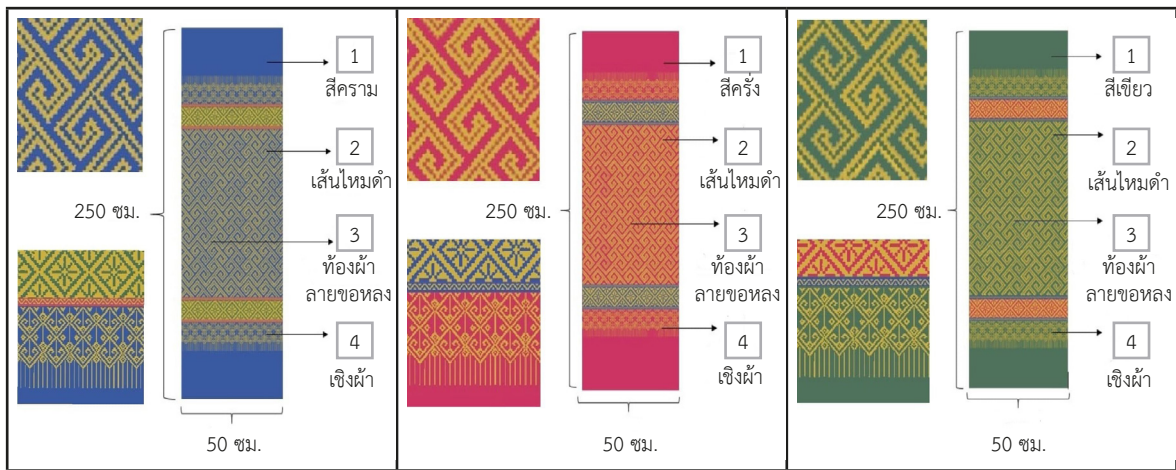
เครื่องมือ

1. แบบร่างผ้าเป็ยงไหมชิตของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมชิตบ้านหนองอ้อ อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี นำอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมชิต บ้านหนองอ้อ อำเภอ

หนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี มาใช้เป็นแรงบันดาลใจในการออกแบบผ้าเบี่ยงไหมชนิด จำนวน 3 รูปแบบลาย ได้แก่ ลายขอหลง ลายตะเกาหลงเกาะ ลายดอกพิกุล แต่ละลาย มี 3 สี ประกอบด้วยสีคราม สีแดง สีเขียว จำนวนทั้งหมด 9 แบบร่าง

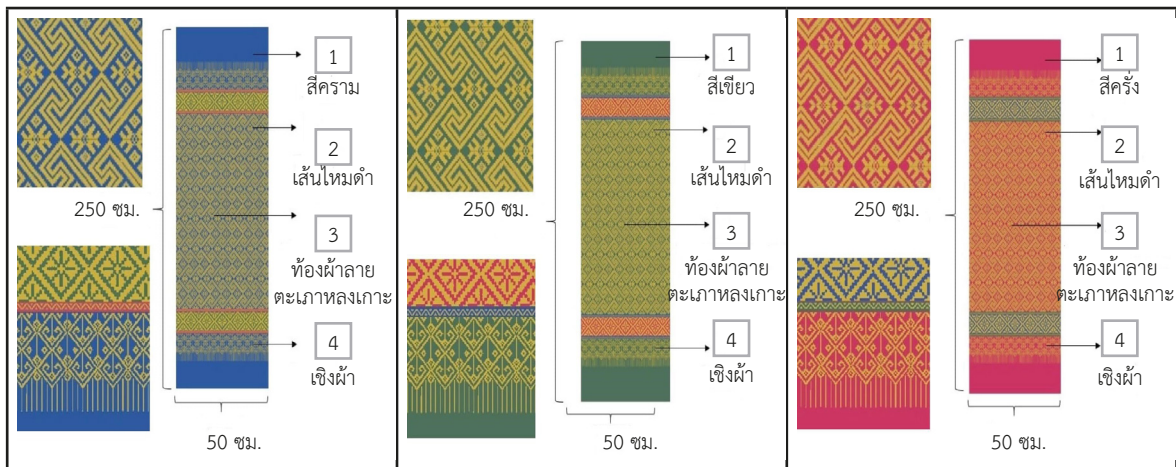
2. แบบร่างผ้าเบี่ยงไหมชนิดของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมชนิดบ้านหนองอ้อ อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี นำอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมชนิด บ้านหนองอ้อ อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี มาเป็นแรงบันดาลใจในการออกแบบ โดยเลือกรูปแบบและวัสดุที่เป็นอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมจากลายชิตลวดลายดั้งเดิมของหมอนชนิดมาเป็นเค้าโครงในการออกแบบจำนวน 9 แบบร่าง แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

ประเภทที่หนึ่ง

ภาพที่ 1 แบบร่างลายขอหลง
ที่มา : Researcher (2023)

ประเภทที่สอง

ภาพที่ 2 แบบร่างลายตะเกาหลงเกาะ
ที่มา : Researcher (2023)

ประเภทที่สาม

ภาพที่ 3 แบบร่างลายดอกพิกุล
ที่มา : Researcher (2023)

การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์ในการประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. สถิติที่-1 ใช้ในการหาคุณภาพของแบบสอบถาม หาค่าดัชนีความสอดคล้องตามสูตรของลอร์ช

2. สถิติพื้นฐาน แบบสอบถามที่ใช้เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นตามมาตราส่วนประกอบประมาณค่า ซึ่งกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนเพื่อนำไปใช้ในการวิเคราะห์ทางสถิติแบ่งออกเป็น 5 ระดับ ตามวิธีของ Likert การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติใช้ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) เป็นสถิติเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลที่เก็บได้จากจำนวนตัวอย่างทั้งหมด กำหนดเกณฑ์แปลความหมายข้อมูลเพื่อจัดระดับค่าเฉลี่ยออกเป็นช่วง ๆ

สรุปผลการวิจัย

1. การใช้สีและลวดลายของการออกแบบผ้าเบี่ยงไหมชนิดของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมชนิดจังหวัดอุดรธานี

1.1 การใช้สีผ้าเบี่ยงไหมชนิดของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมชนิด จังหวัดอุดรธานี

การใช้สีผ้าเบี่ยงไหมชนิดของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมชนิด บ้านหนองอ้อ อำเภอหนองบัวขอม จังหวัดอุดรธานี การใช้สีย้อมเส้นไหมเป็นสีธรรมชาติคือ สีน้ำเงิน สีแดง สีเขียว สีชมพู สีเหลือง และสีดำ เป็นต้น เส้นไหมที่เลือกใช้คือ ไหมบ้านสาวมือ แล้วนำมาต้มน้ำกาวยที่อยู่ในเส้นไหมออก จะได้เส้นไหมที่นุ่ม ย้อมสีได้ง่ายและคงทน เส้นไหมไม่ขาดง่าย จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลกับปราชญ์ชาวบ้าน บ้านหนองอ้อ พบว่า สีที่ใช้มีทั้งสีเคมีและสีธรรมชาติ สีครามได้จากต้นครามนำมาหมัก (ชาวบ้านเรียกการก่อกหม้อคราม) สีชมพูได้จากแก่นฝาง สีแดงได้จากครั่ง สีเหลืองได้จากเข สีดำได้จากมะเกลือ สีเขียวได้จากใบสบู่เลือด นอกเหนือจากนี้สีอื่น ๆ ได้จากการผสมสีของต้นไม้อื่น ๆ บางครั้งการย้อมสีแต่ละครั้งจะไม่ได้สีที่ตายตัว อาจจะได้สีอื่นตามที่ผสมสี สีอ่อนสีเข้มขึ้นอยู่กับการย้อมแต่ละครั้งด้วย การใช้สีผ้าไหมชนิด ช่วงแรกก่อนปี พ.ศ. 2525 มีการใช้สีธรรมชาติแต่เดิมาแล้ว โดยการใช้วัสดุจากพืช เปลือกไม้ ผลไม้ ดอกไม้ มาใช้ในการย้อม และช่วงที่สองหลังปี พ.ศ. 2525 ได้มีการใช้ทั้งสีเคมีและสีธรรมชาติร่วมกัน ดังนี้

สีน้ำเงิน หรือที่เรียกกันโดยทั่วไปว่าสีคราม ได้จากต้นครามนำมาหมักกับน้ำในภาชนะถึงที่มีฝาปิด จากนั้นทำการกวนให้ใบครามแตกตัว รอให้ตะกอนนอนก้นถึงแล้วเทน้ำออก จะได้ครามที่พร้อมย้อมผ้า แล้วนำเอาเส้นไหมลงไปย้อมกับคราม

ภาพที่ 4 การย้อมสีครามหรือสีน้ำเงิน
ที่มา : Researcher (2023)

สีเคมีที่ใช้ย้อมสีเส้นไหม ได้แก่ สีแดงครั้ง สีคราม สีเขียวหรือที่ชาวบ้านเรียกเขียวหัวเป็ด สีม่วงหรือที่ชาวบ้านเรียกสีม่วงพระเทพ สีดำแดง สีส้ม หรือที่ชาวบ้านเรียกสีส้มจักรพรรดิ สีชมพูกุสุมิบัว สีม่วงเข้ม สีชมพูหรือที่ชาวบ้านเรียกสีกะปิ ซึ่งมีเฉดสีที่แตกต่างย่อยออกไปอีก และยี่ห้อย้อมเส้นไหมมีตรากระต่าย ตราสิงโต ตราช้าง การย้อมสีเคมีนั้นมึวิธีการคือนำสีที่ซื้อมาตามยี่ห้อที่ใช้ นำมาผสมละลายน้ำแล้วต้มให้ร้อน นำเส้นไหมลงไปย้อมไหม 1 ปอย ใช้สี 2 ของ จะได้สีตามที่ต้องการดังนี้

	สีเขียวหัวเป็ด		สีแดงสด
	สีเหลืองอ่อน		สีชมพู
	สีฟ้า		สีเหลืองทอง
	สีดำ		สีเขียวตองอ่อน

ภาพที่ 5 สีเคมีที่ใช้ย้อมสีเส้นไหม
ที่มา : Researcher (2023)

1.2 ลวดลายผ้าไหมชนิดของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมชนิด จังหวัดอุดรธานี

ลวดลายผ้าไหมชนิดของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมชนิด จังหวัดอุดรธานี จำแนกลวดลายได้ 4 กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มแรกลายสัตว์ กลุ่มที่สองลายพันธุ์ไม้ กลุ่มที่สามลายข้าวของเครื่องใช้ และกลุ่มที่สี่ลายเบ็ดเตล็ด แบ่งออกเป็น 2 ช่วง ได้แก่ ช่วงที่ 1 ก่อน พ.ศ. 2525 เป็นลายผ้าชนิดที่มาจากหมอนชนิด และช่วงที่ 2 พ.ศ. 2525 เป็นต้นมาได้มีการนำลายหมอนชนิดมาปรับรวมเข้ากับลายอื่น เกิดเป็นลายผ้าลายใหม่ขึ้น ดังนี้

(1) ช่วงที่ 1 ก่อน พ.ศ. 2525 ลายหมอนชนิด เป็นลายที่ปรากฏอยู่บนหน้าหมอน ได้แก่ ลายกะปุกุ้มดาว ลายกาบอุ้มดาว ลายดาวจุ่ม ลายแมงเงาหรือลายแมงงอด ภาษากลางเรียกแมงป่อง ลายบายศรี อุ้มหน่วย ลายดอกพันทมหาหรือภาษากลางเรียกดอกดองดิง ลายหมากนัตหรือภาษากลางเรียกสับประรด ลายหงส์ใหญ่ ลายหงอนเงือก ดังนี้

กลุ่มแรกลายสัตว์

- **ลายกะปุกุ้มดาว** มีลักษณะลายอยู่ในกลุ่มลายสัตว์ ลายชนิดเหมือนขาปูนาที่อยู่ในนาข้าว ระหว่างลายเป็นลายชนิดรูปสามเหลี่ยมจะมีลายเล็ก ๆ เหมือนชนิดลายตาอยู่ด้านในเรียกว่าลายดาว จึงเรียกรวมกันว่าลายกะปุกุ้มดาว ดังภาพที่ 6

กลุ่มที่สองลายพันธุ์ไม้

- **ลายพันทมหา** เป็นลักษณะอยู่ในกลุ่มลายพันธุ์ไม้ มีรูปทรงลายชนิดเป็นกลีบของดอกพันทมหา หรือในภาษากลางเรียกว่า ดอกดองดิง เป็นไม้เลื้อยขึ้นอยู่ตามรั้วบ้าน ป่าดง ทุ่งนา มีสีเหลืองแดง ลายชนิดเป็นลายกลีบดอกและเครือดอก จึงเรียกว่าลายดอกพันทมหา ดังภาพที่ 7

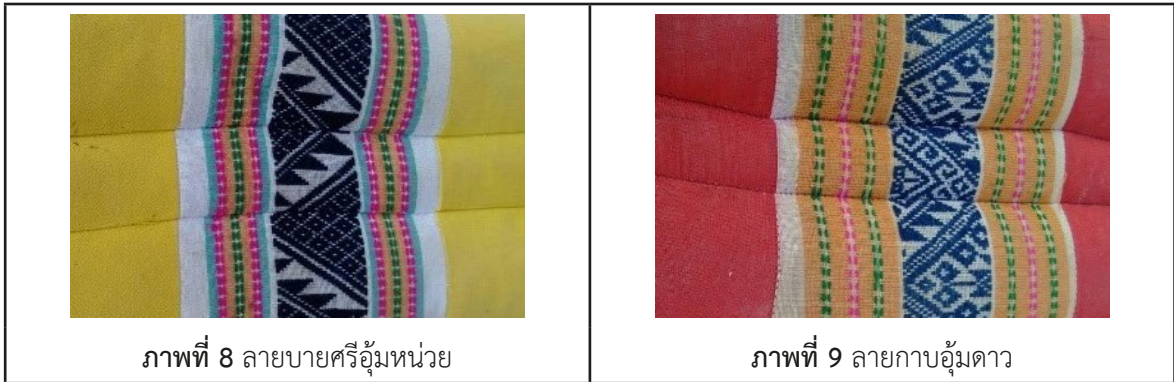
ที่มา : Researcher (2023)

กลุ่มที่สามลายสิ่งของเครื่องใช้

- **ลายบายศรีอุ้มหน่วย** เป็นลักษณะลายอยู่ในกลุ่มลายสิ่งของเครื่องใช้ รูปทรงของลายเหมือนบายศรีที่ทำจากใบตองใช้ส่วขวัญในงานประเพณีมงคล ถือว่าเป็นลายมงคลอย่างหนึ่งนิยมทอใช้ในงานแต่งงาน ระหว่างลายเป็นชนิดลายสามเหลี่ยมขึ้นระหว่างกลางจึงเรียกว่าลายบายศรีอุ้มหน่วย ดังภาพที่ 8

กลุ่มที่สี่ลายเบ็ดเตล็ด

- **ลายกาบอุ้มดาว** เป็นลักษณะลายอยู่ในกลุ่มลายเบ็ดเตล็ด คำว่ากาบ คือของที่ห่อหุ้มหรือล้อมสิ่งนั้นไว้ ลายกาบเป็นทรงสี่เหลี่ยมจัตุรัส ด้านในเป็นชนิดลายดาว อยู่ในช่องด้านในระหว่างกาบ จึงเรียกว่าลายกาบอุ้มดาว ดังภาพที่ 9

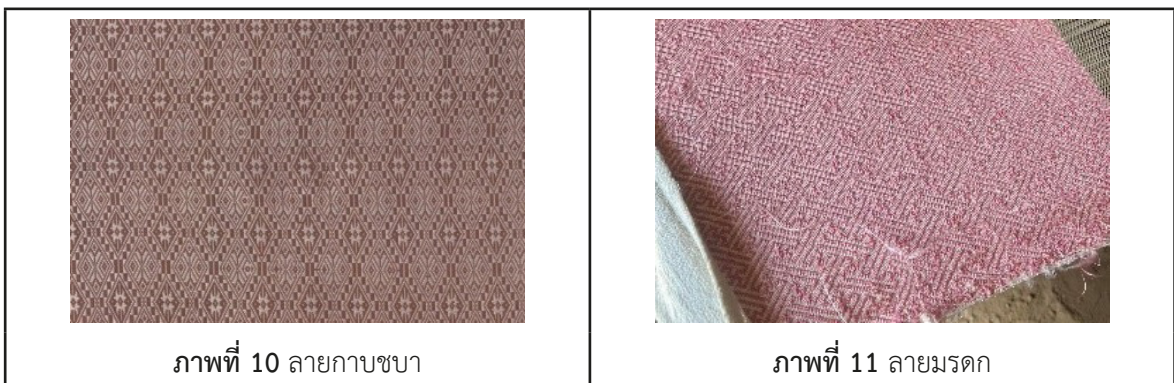

ที่มา : Researcher (2023)

(2) ช่วงที่ 2 หลัง พ.ศ. 2525 เป็นลวดลายที่ได้นำเอาลายจากหน้าหมอนมาทอและปรับประยุกต์ลายที่คิดขึ้นเองเข้ารวมกันเป็นการปรับเปลี่ยนตามยุคสมัยเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน ได้มีการทอทั้งลายเก่าและลายใหม่ควบคู่กันเรื่อยมา ได้แก่ ลายกาบชบา ลายนาคกาบทางนกหัสดี ลายดอกไม้ป่า ลายนาคช่อ ลายนาคชูกาบ ลายมรดก ลายอุตรร้อยปี ลายหน้าบันฟันปลา ลายนาคกาบหวี ลายนาคคู่ ลายขอบักม่วง ลายบัวสลัสดอกแก้ว ลายกุหลาบพันปี ดังนี้

- **ลายกาบชบา** มีลักษณะเป็นลายดอกไม้อยู่ตรงกลาง และกาบคือสิ่งที่ห่อหุ้มหรือล้อมของสิ่งนั้น เรียกกาบ ลายดอกชบาอยู่ในช่องลายรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส เป็นสองลายรวมอยู่ด้วยกันจึงเรียกว่าลายกาบชบา ดังภาพที่ 10

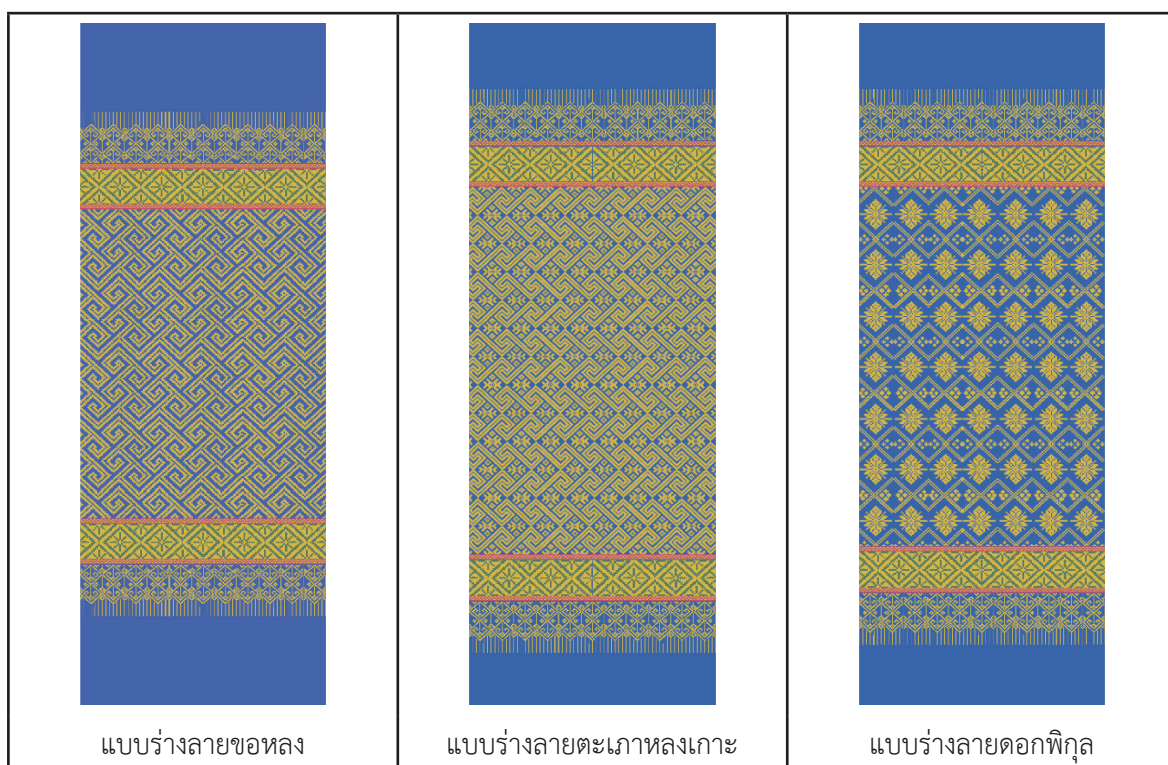
- **ลายมรดก** เป็นลายที่มีลักษณะลายขอที่ซ้อนกัน ลายนี้เป็นการคิดทำโดยเห็นลายจักสานของกล่องข้าวของพ่อแม่ที่เป็นมรดกส่งต่อมาให้ จึงได้เรียกว่าลายนี้ว่า ลายมรดก กลุ่มอื่นจะเรียกลายนี้ว่า ลายประแจเงิน บางที่เรียกลายขะแจเงิน ลายเดียวกันนี้ในภาษาช่างเขียนภาพจะเรียกว่า ลายกระรอกหลงรัง ในรูปลักษณะลายเดียวกัน เรียกกันต่างออกไปในแต่ละพื้นที่ ดังภาพที่ 11

ที่มา : Researcher (2023)

2. การออกแบบผ้าเบี่ยงไหมขัดของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมขัด จังหวัดอุดรธานี

ผ้าเบี่ยงไหมขัดของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมขัด จังหวัดอุดรธานี ในการใช้สีและลวดลาย สามารถนำไปสู่แนวความคิดการออกแบบผ้าเบี่ยงไหมขัด โดยกำหนดผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน แบ่งออกเป็น ผู้เชี่ยวชาญด้านการทอผ้าไหม 3 ท่าน เลือกวิธีแบบเจาะจง พิจารณาจากความรู้ความเชี่ยวชาญในการทอผ้าไหมและประสบการณ์การทำงานที่เกี่ยวข้องกับการทอผ้าไหมของผู้เชี่ยวชาญ และผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบลวดลาย 2 ท่าน โดยเลือกวิธีแบบเจาะจง พิจารณาจากความรู้ ความเชี่ยวชาญในการออกแบบลวดลายและประสบการณ์ด้านการออกแบบลวดลายของผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยได้นำแบบร่างทั้ง 3 สี 3 แบบ ร่างลวดลาย ได้แก่ สีคราม สีครีม และสีเขียว และแบบร่างลายขอหลง แบบร่างลายตะเกาหลงเกาะ แบบร่างลายดอกพิกุล เพื่อนำไปทอเป็นผ้าเบี่ยงไหมขัด ดังนี้

ภาพที่ 12 สรุปแบบร่างทั้ง 3 แบบร่าง
ที่มา : Researcher (2023)

3. ความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อการออกแบบผ้าเบี่ยงไหมขัดของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมขัด จังหวัดอุดรธานี

การวิเคราะห์ระดับความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อการออกแบบผ้าเบี่ยงไหมขัดของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมขัด จังหวัดอุดรธานีด้วยสถิติการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อการออกแบบผ้าเบี่ยงไหมชนิด

ความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อการออกแบบผ้าเบี่ยงไหมชนิด	\bar{X}	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. ด้านลวดลายและการใช้สี	4.67	0.05	มากที่สุด
1.1 การนำเอาลวดลายดั้งเดิมมาใช้ทอผ้า	4.83	0.46	มากที่สุด
1.2 ลวดลายมีความเหมาะสมกับผืนผ้า	4.70	0.47	มากที่สุด
1.3 ขนาดความยาวพอดีตัวกับผู้บริโภค	4.87	0.43	มากที่สุด
1.4 ผ้าไหมย้อมครามมีสีสันทัน เหมาะกับทุกวัย	4.43	0.5	มาก
1.5 การย้อมสีครามทำให้ไม่เป็นอันตรายต่อผิวหนัง	4.5	0.57	มาก
2. ด้านการออกแบบ	4.85	0.09	มากที่สุด
2.1 นำเอาลวดลายดั้งเดิมกลับมาใช้ใหม่	4.87	0.35	มากที่สุด
2.2 เป็นการอนุรักษ์ลวดลายผ้า	4.97	0.18	มากที่สุด
2.3 รักษาขนบประเพณีของผ้าเบี่ยงไหมชนิด	4.9	0.31	มากที่สุด
3. ด้านผลิตภัณฑ์	4.82	0.02	มากที่สุด
3.1 มีความพึงพอใจต่อผ้าเบี่ยงไหมชนิดของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมชนิดจังหวัดอุดรธานี	4.80	0.41	มากที่สุด
3.2 มีความพึงพอใจในลวดลายผ้าแต่ละลายแต่ละผืน	4.80	0.41	มากที่สุด
3.3 สามารถนำไปใช้ในชีวิตรจริงตามความเหมาะสมและโอกาสต่าง ๆ	4.83	0.38	มากที่สุด
รวม	4.78	0.04	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า ความพึงพอใจของผู้บริโภคต่อผ้าเบี่ยงไหมชนิดของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมชนิด จังหวัดอุดรธานี ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.78$, S.D. = 0.04) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ปัจจัยทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นกัน ได้แก่ ด้านการออกแบบ ($\bar{X} = 4.85$, S.D. = 0.09) รองลงมาคือ ด้านผลิตภัณฑ์ ($\bar{X} = 4.82$, S.D. = 0.02) และด้านลวดลายและการใช้สี ($\bar{X} = 4.67$, S.D. = 0.05) ตามลำดับ

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาเรื่องการออกแบบผ้าเบี่ยงไหมชนิดของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมชนิด จังหวัดอุดรธานี สามารถอภิปรายได้ 3 ประเด็นดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาการใช้สีและลวดลายของการออกแบบผ้าเบี่ยงไหมชนิดของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมชนิด จังหวัดอุดรธานี จากการลงพื้นที่ศึกษาข้อมูลในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมชนิดบ้านหนองอ้อ อำเภอหนองซอ จังหวัดอุดรธานี ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าข้อมูลพบว่า การใช้สีครามธรรมชาติ

ย้อมเส้นไหมในการทอผ้าเบี่ยงไหมขัดเป็นภูมิปัญญาของคนในชุมชนที่ใช้กันมาตั้งแต่ดั้งเดิม มีการส่งต่อมรดกทางภูมิปัญญานี้มาจากรุ่นบรรพบุรุษและพ่อแม่สืบต่อกันมา ลวดลายเป็นลายดั้งเดิมเก่าแก่ที่ปรากฏอยู่บนหน้าหมอนขัด มักนิยมขัดลายไว้ตรงกลาง อันเป็นมรดกที่มีค่าถูกส่งต่อมาจากรุ่นสู่รุ่น ลักษณะผ้าเบี่ยงไหมขัดมีความกว้าง 50 เซนติเมตร ความยาว 1 วาเศษ หรือ 2 เมตร 50 เซนติเมตร เป็นลายขอหลง ลายตะเกาหลงเกาะ และลายดอกพิกุล

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อออกแบบผ้าเบี่ยงไหมขัดของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมขัด จังหวัดอุดรธานี ออกแบบร่าง 3 สี ได้แก่ สีครามหรือสีน้ำเงิน สีครั่งหรือสีแดง และสีเขียว สรุปรูปผู้เชี่ยวชาญ ทั้ง 5 ท่านเลือกสีครามหรือสีน้ำเงิน และออกแบบร่างลวดลาย 3 ลาย 9 แบบ ได้แก่ (1) แบบร่างลายขอหลงแบบที่ 1 (2) แบบร่างลายขอหลงแบบที่ 2 (3) แบบร่างลายขอหลงแบบที่ 3 (4) แบบร่างลายตะเกาหลงเกาะแบบที่ 1 (5) แบบร่างลายตะเกาหลงเกาะแบบที่ 2 (6) แบบร่างลายตะเกาหลงเกาะแบบที่ 3 (7) แบบร่างลายดอกพิกุลแบบที่ 1 (8) แบบร่างลายดอกพิกุลแบบที่ 2 (9) แบบร่างลายดอกพิกุลแบบที่ 3 โดยสรุปผู้เชี่ยวชาญเลือกแบบล่างลายขอหลงแบบที่ 1 เลือกแบบล่างลายตะเกาหลงเกาะแบบที่ 2 และเลือกแบบร่างลายดอกพิกุลแบบที่ 1 แบบร่างลายดอกดอกพิกุลแบบที่ 2 แบบร่างลายดอกดอกพิกุลแบบที่ 3

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อการออกแบบผ้าเบี่ยงไหมขัดของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมขัด จังหวัดอุดรธานี

- **ด้านการออกแบบ** พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.85 อาจเพราะว่าผ้าเบี่ยงไหมขัดมีความเหมาะสมในการนำเอาลวดลายดั้งเดิมกลับมาใช้ใหม่ และเป็นการอนุรักษ์ลวดลายผ้า สอดคล้องกับ Duongjun & Saitong (2017) เป็นการอนุรักษ์ลวดลายผ้าดั้งเดิมเอาไว้และรักษาภูมิปัญญาการทอผ้าไว้

- **ด้านความพึงพอใจในผ้าเบี่ยงไหมขัด** พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.82 อาจเพราะมีความพึงพอใจในผ้าเบี่ยง และความพึงพอใจในลวดลายผ้า ซึ่งสอดคล้องกับ Bootsane et al. (2021) รวบรวมลายผ้าขัดและกระบวนการทอผ้าไหมขัด โดยการสืบทอดจากพ่อแม่ปู่ย่าตายายและคนในชุมชนที่มีฝีมือการทอผ้า

- **ด้านลวดลายและการใช้สี** พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.67 อาจเป็นเพราะมีสีครามจากธรรมชาติในการย้อม ลวดลายมีความเหมาะสมกับผืนผ้าขนาดของผืนผ้ามีความพอดีเหมาะสมกับร่างกาย ซึ่งสอดคล้องกับ Tabtimthong et al. (2020) ลวดลายที่ใช้เป็นลายเก่าแก่ดั้งเดิม และเป็นลายที่มีมาแต่บรรพบุรุษ และเป็นการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าทอไหมขัดอีกด้วย

ดังนั้น การออกแบบผ้าเบี่ยงไหมขัดของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมขัด จังหวัดอุดรธานีสามารถนำไปสู่การพัฒนาผลิตภัณฑ์ เพื่อส่งเสริมรายได้ให้กับกลุ่มทอผ้าไหมขัด รวมทั้งเป็นแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ และเพื่อเป็นการอนุรักษ์การทอผ้าไหมขัดและมีความเป็นอัตลักษณ์ของกลุ่มทอผ้าไหมขัด

ข้อเสนอแนะ

1. ควรพัฒนาการย้อมสีจากพืช ผลไม้ หรือเปลือกไม้ชนิดต่าง ๆ นำมาผสมสีกันให้ได้สีที่สวยงามและเหลือบเงา
2. ควรพัฒนาหรือนำลวดลายเก่าแก่ดั้งเดิมที่มีอยู่มากออกแบบรวมเข้ากับลายสมัยใหม่ ให้เกิดลายชิดลายผ้าต่อไป
3. พัฒนารูปแบบผ้าเบี่ยงหรือผ้าสไบให้มีความน่าสนใจมากขึ้น เช่น มีลายเชิง ลายหน้ากระดาน ลายช่องแทงทอ ลายทอผ้า ผูกลายขึ้นมาใหม่ โดยเอาลายเก่ากลับมาใช้ด้วยการวางแม่ลายใหม่ลงไปในพื้นที่

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมชนิด บ้านหนองอ้อ อำเภอหนองบัว จังหวัดอุดรธานี ที่ให้ความอนุเคราะห์แหล่งพื้นที่เก็บข้อมูล และคณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

References

- Bootsane, C., Pornin, T. & Sanchon, P. (2021). Information Management of Sabai Lai Khid of Ban Nonhom, Nonhom Subdistrict, Muang District, Sakon Nakhon Province. *Reading Journal*, 25(1), 61–73.
- Charoenwatanamanichai, Y. (2016). **Conservation Method of Mudmee Silk Local Wisdom: Case Study of Ban Khwao, Chaiyaphum Province.** Thammasat University.
- Duongjun, W. & Saitong, P. (2017). Development of Interactive Media Knowledge Transfer in Fabric: Designs of “Khid”: Local Silk Fabric of Nong-O Sub-district, Nong Wua So District, Udon Thani. *Research and Development Journal Suan Sunandha Rajabhat University*, 9(3), 175–189.
- Intachod, T. (2018). **Study Identification and Development of Student Identities Kasetsart University, Bangkok.** Dhurakij Pundit University.
- Office of the Royal Society (ORST). (2007). **Identity.** <http://legacy.orst.go.th/>
- Phanichphant, V. (2004). **Thai Fabrics and Woven Items.** O.S. Printing.
- Samanchart, S. (2019). **Isan Textile Wisdom Heritage.** Agricultural Cooperative of Thailand.
- Tabtimthong, S., Sornsiri, S. & Nudang, S. (2020). A Study and Product Development Khit Woven Fabric Case Study Khit Pillow Weaving Housewife Group, Ban Khok Charoen, Yasothon Province. *RMUTK Journal of Liberal Arts*, 2(1), 41–53.